

Oppervlakte en kwaliteit

Het totaal oppervlakte oude bosgroeiplaatsen (OBP) in Gelderland is circa 2000ha. De 400ha met hoge natuurwaarde genoemd in de Statenbrief komt van een snelle inventarisatie van een van onze medewerkers op basis van de verhouding inheemse bomen vs exoten aanwezig in de OBP. Dit is maar één van de indicatoren die een rol spelen en deze berekening klopt dus niet en kan niet gebruikt worden als basis voor de besluitvorming.

Beoordelingskader kwaliteit OBP

Bijlsma en Koop (2022) onderscheiden 7 categorieën 'oudbos' (§ 2.2.4; tabel 2.4, zie annex 1). Hierbij wordt gekeken naar type bos (loofbomen of naaldbos) en de inbedding van de huidige bomen in de bestaande vegetatie. Verder wordt gekeken naar de bodem, het soort bomen (inheems of invasieve exoten), bufferwerking bos, etc.

Deze indeling vormt criterium (a) van de ecologische beoordeling waarmee de kwaliteit van de OBP wordt bepaald. De volledige ecologische beoordeling omvat 4 criteria:

- a) De combinatie type bos op type oude bosgroeiplaats.
- b) De omvang, landschappelijke context, en samenhang.
- c) Karakteristieke flora.
- d) Natuurlijk reliëf, bodem en historische terreinkenmerken.

Handreiking OBP Utrecht

De Provincie Utrecht heeft in haar Handreiking Oude Bosgroeiplaatsen (2024) bovenstaande ecologische criteria toegepast (op basis van Bijlsma en Koop 2022). De handreiking omschrijft duidelijk alle ecologische kenmerken en hoe aanvragers, gemeenten en andere belanghebbenden hiermee om dienen te gaan. De handreiking geeft duidelijke richtlijnen voor vergunningverlening en maatwerkvoorschriften.

In Gelderland is eerder voorgesteld deze aanpak over te nemen, maar dit voorstel is niet aangenomen.

Inventarisatie OBP Gelderland

In Gelderland zijn de OBP nog niet geïnventariseerd op kwaliteit. Om de wijziging in het Omgevingsplan door te voeren met inachtneming van het verschil in ecologische waarde is het nodig een gradatie aan te brengen. Dit onderzoek kost veel tijd en geld.

De indeling 'lage ecologische waarde' zoals genoemd in het coalitieakkoord is momenteel bepaald op basis van tabel 3.2 (Bijlsma en Koop 2022) en omvat de categorieën 6-7.

Het is echter belangrijk te realiseren dat deze tabel alleen een uitwerking van het ecologische criterium (a) omvat. De andere criteria (b), (c) en (d) worden niet meegenomen in deze beoordeling. Dat betekent dat alle andere waarden niet worden meegenomen, zoals het unieke genetische materiaal van inheemse soorten zoals de Nederlandse wilde appel.

Deze indeling is dus onvolledig en er zal een goed toetsingskader opgesteld moeten worden waarin alle ecologische criteria meegenomen worden.

Tabel 3.2 Primaire ordening (statuscode) van oude bosgroeiplaatsen volgens criterium 1.

Status	Statuscode	Omschrijving
Hoog	1	Inheems loofbos met continuïteit in voorkomen vanaf 1832 (oudbos=1 of 7), met een check op de afwezigheid van uitheems loofbos (afwezigheid van bosstat=6).
	2	Inheems loofbos ontwikkeld op 'rijke' heide (veelal heide met struiken/strubben) volgens de kadastrale kaart van 1832 (oudbos=2), met een check op de afwezigheid van uitheems loofbos (afwezigheid van bosstat=6).
Midden	3	Inheems loofbos ontwikkeld uit dennenbos volgens de kadastrale kaart van 1832 (oudbos=3), met een check op de afwezigheid van uitheems loofbos (afwezigheid bosstat=6).
	4	Grove dennenbos op een oude loofbosgroeiplaats (oudbos=4), met een check op hoofdboomssoort grove den (aanwezigheid bosstat=4).
	5	Grove dennenbos op een oude grove-dennengroeiplaats (oudbos=5), met een check op hoofdboomssoort grove den (aanwezigheid bosstat=5).
Laag	6	Overige uitheemse loof- en naaldboomsoorten op oude loofbosgroeiplaatsen (aanwezigheid bosstat=6 of 8).
	7	Overige uitheemse loof- en naaldboomsoorten op oude grove-dennengroeiplaatsen (aanwezigheid bosstat=7 of 9).

Rol gemeenten

Op het niveau van de gemeenten is noch de kennis, noch de capaciteit, en in een aantal gevallen niet de wil aanwezig om de OBP goed te beschermen. Binnen de huidige bevoegdheid van de gemeenten (binnen de bebouwde kom = bebouwingscontour houtkap) is het vaak al ingewikkeld en wordt regelmatig advies gevraagd aan de Provincie. Buiten de bebouwingscontour houtkap moet bescherming geregeld worden via RO. Dit zal geborgd moeten worden.

Onder de grote druk van projectontwikkelaars en huidige woningopgave is er een gereede kans dat veel Gemeenten hun toestemming zullen verlenen voor de kap van OBP. Hierbij zal mogelijk niet gekeken worden naar de kwaliteit van de OBP en daarmee is de kans groot dat OBP – ook die met een hoge ecologische waarde - verdwijnen.

Consequenties wijziging Omgevingsverordening:

- Het voorstel om de bescherming van OBP met lage ecologische waarde buiten GNN/N2000 op te heffen vereist dat alle OBP in Gelderland geïnventariseerd worden. Dit kost veel tijd en geld.
- Er moet een toetsingskader worden opgesteld waarbij alle vier de ecologische criteria meegenomen moeten worden. De huidige indeling omvat alleen het ecologische criterium (a), wat alleen gaat over de combinatie type bos op type oude bosgroeiplaats. Dit is niet toereikend.
- Als de wijziging is doorgevoerd, zullen er veel vergunningaanvragen binnenkomen die individueel beoordeeld moeten worden.
- Bij elke vergunningaanvraag gekeken worden naar soortenbescherming. Er moet dus weer ecologisch onderzoek gedaan worden. Hierbij is er een reële kans dat er beschermde of bijzondere soorten zitten – ook in OBG met lage ecologische waarde – waardoor mogelijk geen vergunning afgegeven kan worden.
- Ook zullen maatschappelijke organisaties bij projecten in OBP alert zijn en mogelijk een zienswijze of bezwaar indienen.
- Het traject van vergunningverlening kost dus veel tijd, geld en capaciteit.
- Bij een positief besluit op een vergunningaanvraag, zal elders herplant moeten plaatsvinden. Hier moet land voor worden vrijgemaakt.

Nu automatisch beschermd omdat de OBP op kaart zijn ingetekend. Dit zorgt dus voor automatische bescherming. RO.

Houtopstand.
Nu wordt het als OBP beoordeelt omdat het op kaart staat.

Microsoft copilot: b1 begrijpelijke taal.

5.1.2e

02/06/2025 14:31

- Bij een negatieve beoordeling zal de aanvrager mogelijk alsnog een ADC toets moeten doorlopen en is er dus weer een rol voor de bestuurders.
- Bij een negatieve uitkomst, zal de aanvrager vervolgens mogelijk verhaal komen halen, want hadden wij niet gezegd dat het gemakkelijker zou worden... Dit kost veel politieke goodwill.

Huidige beschermingsstatus OBP en mogelijkheden

- In de huidige situatie komen er weinig aanvragen binnen voor projecten in OBP, simpelweg omdat ze beschermd zijn en makkelijk te identificeren zijn op de kaart.
- In de gevallen waar toch een project voorgesteld wordt in een OBP, is er nog steeds de mogelijkheid ontheffing te krijgen via het doorlopen van de methode van een ADC toets.
- Maatschappelijk relevante projecten waar geen alternatieve locatie voor is te vinden kunnen dus nog steeds plaatsvinden.
- Dit is een intensief en lang proces, maar het staat niet in verhouding tot het aantal ingewikkelde aanvragen dat komt als de beschermde status van de OBP opgeheven is.
- In een aantal gevallen kan in vooroverleg nog met de aanvrager gekeken worden naar alternatieve locaties of andere maatregelen om het project mogelijk te maken en effecten te compenseren (maatwerk).
- En in een aantal gevallen is geen vergunning mogelijk, maar daar is dan een goede reden voor.

Risico's wijziging

- De voorgestelde wijziging met inachtneming van het verschil in ecologische kwaliteit van OBP is dus tijdrovend, kostbaar, en leidt niet perse tot een gemakkelijker proces met een positieve uitkomst voor de aanvrager.
- De voorgestelde wijziging zonder inachtneming van het verschil in kwaliteit van OBP is niet in lijn met het coalitieakkoord en heeft geen politiek draagvlak. Bovendien is er grote weerstand vanuit (50) maatschappelijke organisaties.
- Dit kan terugkaatsen op de gedeputeerden en hun politiek draagvlak.
- De herplantplicht vereist het vrijmaken van grond elders (zoals landbouwpercelen) wat ook tot conflictueuze situaties kan leiden.
- Bovendien wordt bij kap van OBP niet voldaan aan de Europese eisen rond natuurherstel en bosbehoud, dus ook vanuit de Overheid en EC komt er mogelijk kritiek.
- Kortom, er is een groot afbreukrisico als de Omgevingsverordening aangepast wordt.

Conclusies

Gezien het feit dat de OBP niet geïnventariseerd zijn is de categorisering 'hoge' of 'lage' ecologische waarde niet toe te passen. Het opzetten van een toetsingskader en het inventariseren van de OBP kost veel geld, tijd en capaciteit.

De aanvragen die binnen komen bij Vergunning Verlening moeten vervolgens nog een keer getoetst worden op natuurwaarden. Omdat het plekken betreft met hoge natuurwaarden (ook in een lage categorie) is de kans dat een vergunning toegekend wordt beperkt. Dan dient alsnog een

ADC toets plaats te vinden. Beide processen kosten veel geld, tijd en capaciteit. En ook in dit geval zal een bestuurlijke afweging vereist zijn. Een afwijzing zal leiden tot kritiek op de politiek.

Alleen bij groot maatschappelijk belang en als er geen alternatief voorhanden is, zal de vergunning toegekend worden. Dat is nu ook al het geval.

Het verdwijnen van OBG draagt niet bij aan de (internationale) opgaves voor natuurherstel en bos. Bovendien moet er dan extra geld en mankracht naar het creëren van nieuw bos en er moet nieuw bos aangeplant worden in het kader van de herplantplicht. Het land dat daarvoor nodig is is daarmee niet langer beschikbaar voor huizenbouw, energieopwekking of andere economische activiteiten.

Advies

Het advies is daarom de huidige beschermingsstatus van oude bosgroeiplaatsen te handhaven.

Onderbouwing

Het wijzigen van de Omgevingsverordening als voorgesteld in het Coalitieakkoord zal niet leiden tot de oplossing van het probleem, namelijk het versimpelen van procedures. De kosten zijn groot en de risico's ook. Deze wegen ons inziens niet op tegen de baten – die zijn er in de praktijk namelijk zeer waarschijnlijk niet.

Bronnen

- Bijlsma, R.J., en H.G.J.M. Koop (2022). Oude bosgroeiplaatsen in de provincie Utrecht: Ecologische onderbouwing en begrenzing. Rapport No. 3152. Wageningen Environmental Research.
- Provincie Utrecht (2024) Handreiking oude bosgroeiplaatsen. UTSP-389271259-4947.

Annex 1 Bijlsma en Koop(2022): categorisering Oude Bosgroeiplaatsen

Op grond van de kadastrale kaart 1832 en het bestand oude boskernen kunnen vier categorieën oude bosgroeiplaats worden onderscheiden: loofbos 1832, strubben 1832, dennenbos 1832 en boskern (tabel 2.4). Deze categorieën kunnen nader worden uitgesplitst naar bostype volgens de huidige topografische kaart en naar hoofdboomsoort volgens de vierde bosstatistiek.

Dit is echter maar 1 van de 4 ecologische criteria die van belang zijn bij de inventarisatie van de OBP.

Gradatie OBP: Tabel 4.2 uit Bijlsma en Koop (2022) versimpeld.

1.	Actueel (gemengd) loofbos op groeiplaats oud loofbos.
2.	Actueel (gemengd) loofbos op productieve heide in 1832 (mogelijk strubbenbos of heide met struiken).
3.	Actueel (gemengd) loofbos op groeiplaats oud dennenbos in 1832.
4.	Actueel naaldbos op groeiplaats oud loofbos in 1832.
5.	Actueel naaldbos op productieve heide in 1832.
6.	Actueel naaldbos op dennenbosgroeiplaats in 1832.
7.	Oude boskern buiten groeiplaats oud loofbos in 1832, maar (a) hieraan wel grenzend of overlappend of (b) vlakvorming aanwezig op de Topografische Militaire Kaart (TMK).